

Muzej grada i kotara Poreča

br. 37/54

Poreč

Predmet: podaci o muzeju.

MUZEJ GRADA I KOTARA POREČA

1884 na osnivačkoj skupštini Povjesno arheološkog društva Istre osnovan je Muzej provincije Istre. Inicijativu za osnivanje muzeja pokrenuli su povjesni i arheološki radnici Istre povodom nalaza predhistorijskih gradina Berma, osobito Picugi udaljen 7 km od Poreča, gdje je nađena velika ilirska nekropola. Prva jezgra muzeja bila je darovština privatne zbirke, koju je počeo skupljati Scampichio, a nastavio Lucijan Tamaro. Osim iskepanjem muzej se je povećavao slučajno nađenim predmetima po posjedima porečkih plemića pri košanju ja-reka za sadnju vinogreda. Većinom su to bili predmeti rimskog razdoblja iz nekropole ili rimskih seoskih vila. Muzejske su zbirke bile smještene u zgradi bivšeg Dječakog doma na Marsforu. Predmeti nisu bili izloženi sredjeni po zbirkama, u zrcu predmeta teško se je bilo snaći; vrijednost im se povećavala što im se je veća starost pridavala. Inače su se predmeti istraživali bez stručne spreme u želji, da se što više predmeta negomila u muzej. Takva su istraživanja oljuštila mnoge arheološke lokalitete, koji su izgubili ~~svakoznačajne~~ uvida u kulturne i društvene prilike kao i obješavanje prelazno razvojnih momenata.

Kameni natpisi kao i fragmenti arhitekture starog i srednjeg vijeka bili su smješteni kojekuda: u dvorištu provincijske palače, na Marsforu, u struju i krsionici i prostoru Maurovog oratorija Eufrazijeve bazilike. 1897. god. je na značajnijih predmetima na ostacima cloctre Martovog brama bio uređen lapidarij.

Nepravednim Rapelskim ugovorom Istre Hrvatske pokrajine prešla je pod Italiju. Poslije prvog svjetskog rata Muzej provincije Istre prešao je u Pulu. U Poreču je u romaničkoj kući Dvaju svetaca uređen lapidarij i kolekcija uljenih svjećica i pečata na tekulama rimskog razdoblja. 1925 je u Poreču osnovan gradski muzej povjesti i umjetnosti u sabornici Istarskog sabora, koja se je nalazila u gornjem katu bivše franjevačke crkve sv. Fane. Predmeti nisu bili sistematski uređeni, a izloženi su svi koji nisu prešli u Pulu. Među portretima i grgovima plemića nizale su se veltrine sa predmetima iz davnne prehistorije.

Prošlog svjetskog rata Poreč je strahovito postradalo. Što od požara 1943, što od bombardiranja 1944. god. postradala je zgrada; u kojoj je bio smješten muzej. Muzejski predmeti osim uljenih slika, koje su počnile opržene dimom i plamenom, nisu bili nestradali, ali radi oštećenosti zgrada bili su magazinirani. Po

Poslije rata muzejske su zbirke postradale. Mnogim se predmetima zameo trag. Pre istorijska zbirka Picugi, kolekcija lucerna i numizmatičke zbirka preneseni su u arnu čuvanja u arheološki muzej u Pulu. Istom 1952. god. nastojanjem muzejskih radnika u Istri osnovan je gradski muzej, koji je smješten u baroknoj zgradi obitelji sinčić. Etnografska zbirka uređena je u Istarskoj romaničkoj kući u ulici Decumani.

1952. god. muzej je dobio stručno lice za arheologiju i kulturnu historiju, a 1954 stručnog etnografa i promjenio naziv Muzej grada i

kotare Poreča. Time je muzeju određen djelokrug djelovanja na arheološkom, kulturno prosvjetnom i etnografskom području.

Muzej je uspostavljen, pošto ~~ga je~~ ^{ga je} dirigirala tradicija prvog u Istri arheološkog muzeja, turistička potreba i kulturno prosvjetne svrhe. Neznatni ostatak nekada velikih muzejskih zbirki ~~ne~~ sama postava neće nikada zadovoljiti. Premda zgrada ima dosta površine 200 metra kvadratnih za izlaganje ipak radi rastrganosti prostorija nije pogodna za izložbu muzejskih zbirki. Prizemlje i prvi kat slabo su ravjetljeni. U muzeju nema mjesta za depo, radni i studijski prostor. Izložba muzeja je provizorna. U II. katu 1. sobi je predhistorijska zbirka, upravo mizerni ostatak velike zbirke, u drugoj sobi je rimska zbirka. U I. katu 1. sobi su izložene fotografije spomenika, koji su na terenu, u 2. sobi kulturno prosvjetna zbirka. U velikim dvoranama prvog i drugog kata izloženi su portreti plemića. U dvorani u prizemlju je lapidarij. Radi provizornosti izložbe i radi neprikladnosti zgrade postavljena je reorganizacija muzeja. Reorganizaciju otežavaju prilike, koje otežavaju, da zgrada muzeja bude dodjeljena pod upravu muzeja. U koliko se ~~se~~ ^{se} dodjeli upravi muzeja, zgradom će raspolagati muzej prema svojim potrebama i prvenstveno ukloniti dućan u prizemlju muzeja, koji krnji ugled muzeju i spriječena organiziranje prehistorijske zbirke koja bi se uredila u prizemlju muzeja. U I. katu bi se uredila rimske zbirke, a u II. srednjovjekovna zbirke. U halama prvog i drugog kata ostali bi portreti plemića. U susjedni prostorijama prvog i drugog kata uredila bi se kulturno prosvjetna zbirka, zbirka NOBe i zbirka moerde hrvatske keramike. U prizemlju muzeja ostao bi lapidarij a u dvorištu muzeja ~~uzmex~~ uredila bi se arheološke zbirke. Tako bi se omogućila jedna bolja izložba muzejskih zbirki, što zadovoljilo potrebi i staroj tradiciji ovog prvog u Istri arheološkog muzeja.

U koliko se i dodjeli zgrade obitelji Sinčić pod upravu muzeja ipak neće biti riješen problem muzejske izložbe modernog karaktera, koji je u Poreču potreban radi jakog turističkog mjesta, jer ~~zato~~ ^{zato} ne odgovara muzejske zgrada. Stoga je GVO podnesen prijedlog, da se muzeju dodjeli ex vila Polezini. Ova klasicistička vila se nalazi unutra arheoloških lokaliteta iz predhistorije i rimskog razdoblja, gdje su ostaci komplekse poganskih hramova. Park u kojem se nalazi vila uredio bi se arheološki park. Vila se svojim velikim i svjetlim prostorijama, potpuno bi odgovarala za modernu izložbu muzejskih predmeta. U prizemlju bi se uredile predhistorijske zbirke Picugi i ~~ist~~ ^{ist} lapidarij rimskog razdoblja. U I. katu rimska i srednjovjekovna zbirke u II. katu zbirke narodnog preporoda u Istri iz druge polovine 19. st. i sve bi zbirke završavale se zbirkom NOBe. U staru muzejsku zgradu bi se preselila i dopunila etnografska zbirka, zatim bi ostala u kulturno prosvjetna zbirka, zbirka ~~mod~~ ^{mod} rne hrvatske keramike, arheološka zbirka i ostala bi na starom mjestu zbirke portreta. obitelji Konte (arhi). Osim toga u muzej bi se smjestila naučna biblioteka, koja je poslije rata stradala, ~~se~~ ^{se} ~~magazinizir~~ ^{se} čeka sretni čas, da ju se sredi. Tako bi se riješio problem kulturnih ustanova, koje ima ju veliki ugled u domovini i u inostranstvu. Riješenje problema zapinje, premda je veliko nastojanje muzeja, Savjeta za prosvjetu i kulturnih i prosvjetnih radnika, budući se daje prednost iskoristiti zgradu u gostiteljske svrhe, ne za kulturne potrebe, ~~za~~ ^{za} razvoj turizma. Kao i da i muzej nije pored ugleda i reprezentacije grada, predanja kulturne baštine širio narodnim slojevima i djacima i turistički problem. Atrakcija, koja

je i te kako važna za jedno turističko mjesto.

Osim spomenutih zbirki pod nadzorom muzeja je lapidarij u loži na trgu Sv. Lovreča.

vrlo značajnog naučnog karaktera je u prähistorijskoj zbirci skupina predmeta ili zapravo zbirka Picugi, koja potječe od velike predhistorijske nekropole, sa mnogo predmeta, koji karakteriziraju ilirsku kulturu. Među predmetima se ističu oslikane, jedini primjerci te vrste kod Ilira. Od nekadašnje velike zbirke, u Poreču su tek neznatni ostaci ostalo je pohranjeno na čuvanje u arheološkom muzeju u Puli. U rimskoj zbirci ističu se se vrlo velikom umjetničkom obradom portala rimljanina i rimljanke. Rano srednjovjekovna zbirka, koja još nije uređena i kamernih fragmenata karakterističnih, za prelaznu fazu od kasne antike prema srednjem vijeku.

Od ostataka nekadašnjeg velikog broja muzejskih predmeta muzejske su se zbirke povećale samo pojedinačnim slučajnim nalazima, ako se isključiti skoro prenesene u muzej zbirke srednjovjekovnih fragmenata. Nabavljeno je staro oružje, kao i nekoliko djelova odjeće za etnografsku zbirku. Predmeti su nabavljeni ponodom u muzeju. Predmete srednjovjekovnih fragmenata došle su u muzej posredstvom Konzervatorskog zavoda iz Maurovog oratorija kufrazijske bazilike od biskupije, koja ih je smatrala svojim, premda je dokazano da su predmeti vlasništvo MOGON Poreču.

U početku je muzejom upravljalo Istarsko povjesno arheološko društvo. Podaci o stručnom osoblju muzeja ne mogu se dati, jer su uništeni svi izvori o muzeju, koji su se nalazili u muzeju. Pošto je 1952. god. bio ponovno uspostavljen muzej, briga nad muzejom povjerena je počasnom konzervatoru uz izvjesni honorar nasevnicu Dori Lovrinović. Poslije nje je za istu svrhu bio za par mjeseci honoriran prof. Vjekoslav Prelegani. U trećem mjesecu 1953. je namješteno u muzeju stručno lice kustos pripravnik Ante Šonje, diplomirao XXV grupu Povjesti umjetnosti sa klasičnom arheologijom. 1954. je imenovan upraviteljem. 1954. je namješten kustos pripravnik etnografske struke Darija Težor.

Stručna knjižnica je potpuno postradala u poslijeratnoj situaciji, većinom razvučena od raznih ustanova i od privatnika. Nekada je bila kompletna za povjesni i arheološki studij na ovom području. U zadnje tri godine nešto je kupljeno, a većinom darovano; knjižnica je skupila oko 1000 primjeraka stručnih knjiga. Potrebno bi bilo nabaviti Atti e memorie della Societa Istriana, koji su prije prvog svjetskog rata štampani u Poreču i bez kojih se ne može zamisliti naučni rad na ovom bogatom arheološkom području. Trebalo bi nabaviti prije ratno izdanje Starohrvatske prosvjete, sva izdanja časopisa Arheološkog muzeja u Zagrebu, sva prijeratna izdanja Jugoslavenske akademije iz područja arheologije, povjesti, povjest-umjetnosti i etnografije.

Muzejski arhiv potpuno je stradao. Tek su sačuvani podaci od kada je muzejski rad ponovno započeo.

Za fototeku je nabavljeno dosad fotografija, koje će se prvom prilikom srediti.

Sve pomoćne zbirke osim one u Sv. Lovreču spojiti će se u muzej čim to priike omoguće radi preglednosti i cijelovitosti.

Kako je muzej provizornog izložbenog karaktera, to se kroz cijeli opis provodi njegova problematika, u kojoj je sadržan perspektivni plan. Kada bi se muzeju dodjelila ex vile Polecini riješili bi se svi problemi, zadovoljilo bi se tradiciji i kulturno prosvjetnoj potrebi škole i širokih narodnih slojeva. U protivnom ostati će se kod želja i da se sačuva barem ono što je preostalo od ratnog i poslije ratnog

strađenja.

Prije prvog svjetskog rata muzej je izdavao časopis "Uti e memorie della societa istriana". To je literatura o muzeju njegov rada. Članci poslije rata o muzeju izašli su sljedeći:

- 1) Ante Šonje, Prigodom 70-godišnjice Muzeja grada i kotara Poreča. Vjesti Društva muzejsko-konzervatorskih radnika NR Hrvatske, Zagreb, kolovoz 1954. - godina III. Broj 4.
- 2) Ante Šonje. Muzej grada i kotara Poreča. Muzej i muzejska konzervatorska tehnika Jugoslavije, Zagreb 1954.
- 3) Matušić, Branko. Muzej u gradu i kotaru Poreču. Riječka Revija 1952, br. 2.

Muzej nije poslije rata vršio nikakvih iskapanja, osim zaštitnih iskapanja među ruševinama u poreču. Terenski rad teži upoznati teren na području OKa Poreča i čuvati postojećih ili novo poznatih arheoloških lokaliteta i spomenika.

1953. god. bile su dane značajne dotacije za uspostavu muzeja. 1953 je budžetom bio osigurana opstanka. 1954. god. je bio dodjeljen budžet, sa kojim je muzej mogao opstojati i vršiti i vršiti izvjesnu djelatnost osobito u pogledu hitne pomoći i zaštite spomenika.

ozni statistički podaci:

	1953	1953	1954
broj posjetnika			
Broj posjetnika			14.000
Prečavanja			15. ukupno
Personelni	100070	2600000	495900
Funkcionalni	205000	430900	715042.- Din.
	<u>305.470.-</u>	<u>690.940.-</u>	<u>1210.942</u>

Upravitelj muzeja
Ante Šonje

Ante Šonje

305.470
690.940
1.210.942
4.206.352